

Bruselj, 18.11.2022
COM(2022) 700 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o napredku pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora

{SWD(2022) 750 final} - {SWD(2022) 751 final}

Kazalo

1. Uvod	2
2. Dosedanji napredek pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora	4
2.1 Pobude EU za oblikovanje evropskega izobraževalnega prostora so na pravi poti	4
2.2 Močnejši okvir upravljanja, ki usmerja uresničevanje evropskega izobraževalnega prostora	6
2.3 Napredek pri doseganju ciljev na ravni EU in stanje na področju izobraževanja v EU.....	7
3. Močnejši po okrevanju.....	10
3.1 Mobilizacija mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih sredstev EU za nacionalne ukrepe in reforme na področju evropskega izobraževalnega prostora, ki spodbujajo trajnostno in vključujoče okrevanje	10
3.2 Mobilizacija orodij evropskega izobraževalnega prostora in sredstev EU za solidarnost z Ukrajino na področju izobraževanja	12
4. Dodatni ukrepi, potrebni za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025... 	14
4.1 V pripravi je šest strateških pobud evropskega izobraževalnega prostora na ravni EU	14
4.2 Nov kazalnik pravičnosti in druga prizadevanja za obogatitev dokazne podlage	15
4.3 Zagotavljanje kakovosti naložb v izobraževanje in usposabljanje z novim učnim laboratorijem.....	18
4.4 Krepitev upravljanja evropskega izobraževalnega prostora	18
4.5 Krepitev geopolitične razsežnosti evropskega izobraževalnega prostora.....	19
5. Sklepne ugotovitve in naslednji koraki.....	22
5.1 Glavne ugotovitve.....	22
5.2 Vmesni pregled.....	22

1. Uvod

V zadnjih letih se na ravni EU vse več pozornosti politike namenja spodbujanju kakovosti in vključenosti v izobraževanju. Leta 2017 je bila z [Rimsko izjavo](#) sprejeta zaveza za prizadevanja za „Unijo, v kateri bodo mladi deležni najboljše izobrazbe in usposabljanja ter bodo lahko študirali in našli zaposlitev po vsej celini“. Komisija je istega leta predstavila **vizijo evropskega izobraževalnega prostora**¹ kot resničnega skupnega prostora za kakovostno čezmejno izobraževanje in vseživljenjsko učenje za vse. Evropski parlament, Svet in Komisija so na socialnem vrhu v Göteborgu slovesno razglasili [evropski steber socialnih pravic](#), katerega prvo načelo je, da ima „vsakdo [...] pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja“. Predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen se je leta 2019 zavezala, da bo evropski izobraževalni prostor vzpostavljen do leta 2025: „Odpraviti moramo ovire za učenje in izboljšati dostop do kakovostnega izobraževanja. Učecim moramo omogočiti lažje prehajanje med izobraževalnimi sistemi v različnih državah. Spremeniti moramo kulturo izobraževanja in jo usmeriti v vseživljenjsko učenje, ki bogati vse nas.“²

Kot je določeno v [Sporočilu o uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025](#) (sporočilo o evropskem izobraževalnem prostoru) iz leta 2020 in dveh resolucijah Sveta iz leta 2021³, **splošni pristop k uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora** temelji na sklopu:

- političnih ciljev za reformo in evropsko sodelovanje⁴;
- ciljev na ravni EU za merjenje napredka⁵;
- ukrepov na ravni EU za podporo državam članicam pri izvajanju⁶ ter
- prenovljenega okvira upravljanja za sodelovanje in soustvarjanje⁷.

Za uresničitvev tako ambiciozne agende je potrebno dejavno sodelovanje držav članic, institucij EU in deležnikov, zlasti učiteljev, mentorjev, učečih se ter institucij za izobraževanje in usposabljanje.

Evropski izobraževalni prostor ima ključno vlogo pri **agendi politike EU**, zlasti pri „spodbujanju evropskega načina življenja“ in „gospodarstvu za ljudi“⁸. Je eno od gonil „Evrope, pripravljene na digitalno dobo“⁹ in evropskega zelenega dogovora. Prispeva k „Uniji enakosti“, „močnejši Evropi v svetu“ in „novi spodbudi za evropsko demokracijo“.

¹ [Prispevek Evropske komisije k srečanju voditeljev v Göteborgu](#)

² [Politične usmeritve za obdobje 2019–2024](#)

³ [Resolucija Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše \(2021–2030\)](#) (resolucija o strateškem okviru evropskega izobraževalnega prostora), [Resolucija Sveta o upravljalni strukturi strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše \(2021–2030\)](#) (resolucija o upravljanju).

⁴ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek 1.1.1.

⁵ Do leta 2030 bi moralo biti vsaj 96 % otrok med tretjim letom starosti in šoloobvezno starostjo vključenih v predšolsko vzgojo in varstvo, medtem ko bi moral biti delež otrok z nizkimi dosežki pri bralni, matematični in naravoslovni pismenosti ali digitalnih spretnostih manjši od 15 %. Delež mladih, ki zapustijo sistem z največ nižjo sekundarno izobrazbo, bi moral biti manjši od 9 %, delež mladih s terciarno izobrazbo pa bi moral znašati vsaj 45 %. Do leta 2025 bi moralo vsaj 60 % novih diplomantov poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja sodelovati v učenju na delu in vsaj 47 % odraslih bi moralo biti vključenih v učenje v zadnjih 12 mesecih. Glej Pregled izobraževanja in usposabljanja 2022, ki je priložen temu sporočilu Komisije (delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751).

⁶ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750 in Prilogo 1.

⁷ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750 in Prilogo 2.

⁸ K doseganju ciljev evropskega izobraževalnega prostora prispevajo tudi evropski program znanj in spretnosti, prenovljena politika poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter evropska strategija oskrbe, zlasti glede predšolske vzgoje in varstva, vseživljenjskega učenja in učenja odraslih ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Posebne pobude s teh področij (npr. [Priporočilo Sveta o individualnih učnih računih](#)) niso opisane v tem poročilu, ki se osredotoča na 40 ukrepov, napovedanih v sporočilu o evropskem izobraževalnem prostoru.

⁹ [Akcijski načrt za digitalno izobraževanje](#) je bil sprejet skupaj s sporočilom o evropskem izobraževalnem prostoru. Je del vizije evropskega izobraževalnega prostora, saj je podpora zelenemu in digitalnemu prehodu v izobraževanju in usposabljanju eno od prednostnih področij v okviru evropskega izobraževalnega prostora. Poročilo o napredku zajema omejeno število digitalnih ukrepov, navedenih v sporočilu o evropskem izobraževalnem prostoru. Spremljanje vseh ukrepov, napovedanih v okviru akcijskega načrta za digitalno izobraževanje, ki zajema drugo obdobje (2021–2027) in večje število digitalnih ukrepov, presega njegovo področje uporabe.

Nepričakovani izzivi, pandemija COVID-19 in ruska vojna agresija proti Ukrajini so postavili sisteme izobraževanja in usposabljanja na preizkušnjo, pri čemer so bili učitelji, mentorji in učeči se po vsej EU močno prizadeti (čeprav v različnem obsegu). Novi instrumenti in procesi, kot sta instrument NextGenerationEU in Konferenca o prihodnosti Evrope, prav tako prispevajo k uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora.

Financiranje EU podpira izgradnjo evropskega izobraževalnega prostora. Program [Erasmus+](#) s proračunom, ki se je v primerjavi z obdobjem 2014–2020 povečal za dvakrat (na več kot 26 milijard EUR), ter bolj vključujočim, digitalnim in zelenim pristopom prispeva k evropskemu sodelovanju in nacionalnim reformam za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora¹⁰. Mehanizem za okrevanje in odpornost, ki je ključni instrument programa NextGenerationEU, lahko prinese spremembe pri doseganju ciljev evropskega izobraževalnega prostora na različnih področjih. Dopolnjujejo ga skladi kohezijske politike. Zato se ocenjuje, da se bodo skupni izdatki EU za izobraževanje in spretnosti v obdobju 2021–2027 potrojili v primerjavi z obdobjem 2014–2020.

To sporočilo, podprto z dokazi v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije (SWD(2022) 750), vsebuje pregled **napredka pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora**, zlasti ključnih ukrepov, upravljanja, naložb in mobilizacije sredstev EU ter dela v zvezi z razvojem kazalnikov na ravni EU. V sporočilu so izpostavljena tudi vprašanja, ki jim je treba nameniti nadaljnjo pozornost, in ukrepi do leta 2025.

Pregled izobraževanja in usposabljanja 2022 (delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751) je del svežnja poročila o napredku na področju evropskega izobraževalnega prostora¹¹. Poročilo o napredku na področju evropskega izobraževalnega prostora in pregled se dopolnjujeta, pri čemer poročilo spremlja napredek pri izvajanju, pregled pa napredek pri doseganju ciljev na ravni EU. V pregledu so prikazane tudi ključne ugotovitve o novem in dopolnilnem kazalniku Komisije na ravni EU o **pravičnosti v izobraževanju**.

Komisija objavlja to poročilo o napredku, da bi prispevala k postopku razmisleka v okviru **vmesnega pregleda**, ki bo potekal **leta 2023**, vključno z dogodkom z Evropskim parlamentom, kjer se bo skupaj z drugimi institucijami EU, državami članicami, regionalnimi in lokalnimi organi, socialnimi partnerji, civilno družbo in drugimi deležniki pregledalo stanje in razpravljalo ter zagotovil svež zagon za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora. Države članice se bodo morale do leta 2025 ob podpori Komisije osredotočati na **izvajanje**, zlasti z zagotavljanjem **učinkovite uporabe sredstev EU in nacionalnih sredstev za reforme in naložbe**, ter **spremljanje** napredka. Komisija bo celovito poročilo o evropskem izobraževalnem prostoru pripravila leta 2025.

¹⁰ Med drugimi relevantnimi programi in instrumenti financiranja EU, iz katerih se prav tako financirata izobraževanje in usposabljanje, sta Instrument za tehnično podporo ali program Digitalna Evropa.

¹¹ V prvem zvezku je predstavljena primerjava sistemov izobraževanja in usposabljanja med državami EU, drugi zvezek pa sestavlja 27 poglobljenih poročil o posameznih državah, ki zajemajo reforme politik, ki odražajo prizadevanja držav članic za doseganje ciljev evropskega izobraževalnega prostora.

2. Dosedanji napredek pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora

2.1 Pobude EU za oblikovanje evropskega izobraževalnega prostora so na pravi poti

Izvajanje ukrepov na ravni EU poteka po načrtih. Za evropski izobraževalni prostor je določenih skupno **40 ukrepov na ravni EU**¹². Od tega je 14 strateških pobud na področju evropskega izobraževalnega prostora, o katerih odloča komisarski kolegij, večino pa skupaj izvajata Komisija in Svet. Te pobude zagotavljajo okvir za ukrepanje in smernice politike za doseganje napredka na glavnih prednostnih področjih za reforme in evropsko sodelovanje. Komisija je že predlagala osem teh pobud, Svet pa jih je večino sprejel. (Za strateške pobude na področju evropskega izobraževalnega prostora, ki jih je treba še predložiti, glej oddelek 4.1).

Že sprejete strateške pobude na področju evropskega izobraževalnega prostora

Ukrep	Komisija (predlog/sklep)	Svet (sprejetje)	Izvajanje (na ravni EU in nacionalni ravni)	Prednostno področje
Okvir ukrepov za vključevanje programov Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota za obdobje 2021–2027: v tem izvedbenem sklepu Komisije so poudarjeni ukrepi za spodbujanje vključevanja, pravičnosti in raznolikosti v obeh programih.	✓	–	✓	Kakovost, pravičnost, vključevanje in enakost spolov
Pristopi kombiniranega učenja za visokokakovostno in vključujoče primarno in sekundarno izobraževanje: to priporočilo Sveta obravnava kombiniranje učnih okolij in orodij, ki lahko prispevajo k oblikovanju odpornejših sistemov primarnega in sekundarnega izobraževanja in usposabljanja v luči pandemije COVID-19.	✓	✓	✓	Digitalni prehod
Mobilnost mladih prostovoljcev v EU: cilj tega priporočila Sveta je mladim omogočiti prostovoljstvo v drugih državah EU ter tako povečati vključujočnost, kakovost, priznavanje in trajnostnost.	✓	✓	✓	Kakovost, pravičnost, vključevanje in enakost spolov
Evropska strategija za univerze: namen tega sporočila je podpreti visokošolski sektor pri prilagajanju na spreminjajoče se razmere in okrepiti čezmejno sodelovanje.	✓	Sklepi Sveta	✓	Visokošolsko izobraževanje
Vzpostavljanje povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja: namen tega priporočila Sveta je omogočiti globlje sodelovanje s podporanjem zaveznih visokošolskih institucij pri razvoju skupnih programov in pobud.	✓	✓	✓	Visokošolsko izobraževanje
Evropski pristop k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost: namen tega priporočila Sveta je podpreti ponudnike mikrodokazil in s tem učeče se z uporabo pristopa EU k njihovem oblikovanju in uporabi ter s tem spodbuditi vključevanje in enake možnosti.	✓	✓	✓	Vseživljenjsko učenje in mobilnost
Učenje za zeleni prehod in trajnostni razvoj: to priporočilo Sveta zagotavlja načrt za države članice glede podpore učenju in poučevanju za zeleni prehod in trajnostni razvoj v vseh fazah izobraževanja in usposabljanja.	✓	✓	✓	Zeleni prehod
Poti do uspeha v šoli: namen tega predloga priporočila Sveta je spodbujanje boljših učnih rezultatov za vse učence z zmanjšanjem deleža učencev z nizkimi dosežki pri osnovnih spretnostih in deleža tistih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, ter hkrati spodbujati dobrobit v šolah.	✓	V pripravi	V pripravi	Kakovost, pravičnost, vključevanje in enakost spolov

¹² V Prilogi 1 k delovnemu dokumentu služb Komisije SWD(2022) 750 je predložen pregled trenutnega stanja glede vseh ukrepov na področju evropskega izobraževalnega prostora na ravni EU, v tem delu pa so poudarjeni prednostne pobude, ki jih je predlagala Komisija (in sprejel Svet), in izbor transnacionalnih projektov, ki jih financira EU.

Poleg teh strateških pobud, ki jih sprejmeta Komisija in Svet, so bili v obdobju 2021–2022 na ravni služb Komisije uvedeni tudi drugi pomembni ukrepi za podporo reformam politik ter sodelovanju med institucijami za izobraževanje in usposabljanje, ki pogosto vključujejo finančno podporo EU.

Izbrani ukrepi na področju evropskega izobraževalnega prostora, ki jih financira EU		
Ukrep	Izvajanje	Prednostno področje
Ukrepi Jean Monnet za šole in institucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja	Letni razpisi od leta 2021 za spodbujanje aktivnega državljanstva in učenja o EU v državah programa Erasmus+. 15 milijonov EUR v okviru programa Erasmus+ v obdobju 2021–2022: ✓ usposabljanje učiteljev; ✓ šolske mreže; ✓ učenje o EU za inovativne načine poučevanja o EU, njenih politikah in vrednotah.	Kakovost, pravičnost, vključevanje in enakost spolov
Centri poklicne odličnosti	Več kot 90 milijonov EUR za 25 projektov v okviru programa Erasmus+ za leti 2021 in 2022, za spodbujanje reform in zagotavljanje visokokakovostnih spretnosti in kompetenc, ki vodijo v kakovostno zaposlitev in priložnosti skozi celotno poklicno pot, v skladu s potrebami inovativnega, vključujočega in trajnostnega gospodarstva.	Kakovost, pravičnost, vključevanje in enakost spolov
Udeležba deklet in žensk v naravoslovju, tehnologiji, inženirstvu in matematiki ter informacijskih in komunikacijskih tehnologijah	Digitalne in podjetniške spretnosti za dekleta in ženske; ✓ projekt Girls Go Circular Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo ter skupnosti znanja in inovacij: program je zaključilo 11 205 udeleženk, od tega 7 682 deklet leta 2021, do konca leta 2022 pa naj bi bilo doseženih 10 000 deklet v 10 državah; ✓ vzpostavljene so bile spletne skupnosti deklet in žensk ESTEAM ¹³ , leta 2022 pa je bilo organiziranih pet festivalov ESTEAM , namenjenih krepitvi podjetniških kompetenc in kompetenc STEAM (naravoslovje, tehnologija, inženirstvo, umetnost in matematika).	Digitalni prehod
Izobraževalna koalicija za podnebje	Soustvarjena pobuda od spodaj navzgor za sodelovanje izobraževalne skupnosti na ravni EU, nacionalni in lokalni ravni z izmenjavo pobud za podporo razvoju zelenih spretnosti in spremembam vedenja. Platforma izobraževalne koalicije za podnebje , vsakoletni dan izobraževanja za podnebje, 10 aktivnih izzivov skupnosti, ki so mobilizirali več kot 4 400 registriranih članov skupnosti.	Zeleni prehod
Učiteljske akademije Erasmus+	Letni razpisi za podporo mrežam izvajalcev izobraževanja učiteljev za razvoj in preizkušanje učinkovitih, inovativnih in prenosljivih programov, ki povečujejo evropsko razsežnost in internacionalizacijo izobraževanja učiteljev v skladu s prednostnimi nalogami evropskega izobraževalnega prostora. Akademije razvijajo in preizkušajo inovativne modele mobilnosti učiteljev. Leta 2022 je začelo delovati 11 učiteljskih akademij, 37,5 milijona EUR v okviru programa Erasmus+ v obdobju 2021–2022.	Učitelji in mentorji
Evropska nagrada za inovativno poučevanje	Letna nagrada za predstavitev inovativnih pedagoških praks v skladu s prednostnimi nalogami evropskega izobraževalnega prostora (leta 2021: učenje na daljavo in kombinirano učenje; leta 2022: spodbujanje ustvarjalnosti in trajnostnosti). Leta 2021 so bili nagrajeni 104 projekti v 31 državah programa Erasmus+; leta 2022 je bilo nagrajenih 98 projektov v 29 državah programa Erasmus+.	Učitelji in mentorji
Pobuda Evropske univerze	Nadaljnje izvajanje pobude Evropske univerze s podporo transnacionalnim zavezništvom visokošolskih institucij, ki si prizadevajo za dolgoročno strukturno, strateško in trajnostno sodelovanje ter oblikovanje meduniverzitetnih kampusov. 44 evropskih univerz. 1,1 milijarde EUR sredstev programa Erasmus+ za obdobje 2021–2027.	Visokošolsko izobraževanje
Okrepjeno sodelovanje z Zahodnim Balkanom	Agenda za Zahodni Balkan na področjih inovacij, raziskav, izobraževanja, kulture, mladih in športa ter okrepjen partnerski pristop. Severna Makedonija in Srbija pridruženi programu Erasmus+, Severna Makedonija pridružena programu Evropska solidarnostna enota. Izvajanje gospodarskega in naložbenega načrta za Zahodni Balkan s poudarkom na razvoju človeškega kapitala.	Geopolitična razsežnost

2.2 Močnejši okvir upravljanja, ki usmerja uresničevanje evropskega izobraževalnega prostora

Napredek je bil dosežen tudi pri krepitvi upravljanja strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora. Nedavne reforme so pokazale spodbudne znake prožnejše odzivnosti pri

¹³ [Skupnost žensk ESTEAM, skupnost deklet ESTEAM](#).

reševanju skupnih izzivov, hkrati pa so izkoristile koristi, ki jih prinašajo priložnosti za vzajemno učenje. Novi strateški okvir, določen v dveh resolucijah Sveta iz leta 2021¹⁴, je postavil temelje za močnejši upravljavski mehanizem, ki temelji na **zaupanju, prostovoljnem sodelovanju, soustvarjanju, prožnosti in večji odgovornosti** držav članic¹⁵. Z [resolucijo o upravljanju](#) se je pojasnila in okrepila vloga **skupine na visoki ravni za izobraževanje in usposabljanje**¹⁶. Zaradi vpliva vojne v Ukrajini na izobraževanje je bila skupina na visoki ravni forum za pragmatično *ad hoc* sodelovanje. Njenemu delu je koristila ustanovitev novega organa, tj. **usklajevalnega odbora skupine na visoki ravni**. Te izboljšave pri upravljanju novega strateškega okvira so se izkazale za zelo koristne, saj so okrepile njegovo odzivnost na nepričakovane izzive (glej oddelek 3.2).

Delovne skupine strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora za obdobje 2021–2025 so okvir za intenzivno strukturirano sodelovanje in vzajemno učenje z državami članicami, državami Evropskega gospodarskega prostora/Evropskega združenja za prosto trgovino ter državami kandidatkami, deležniki, strokovnjaki in mednarodnimi organizacijami o prednostnih nalogah evropskega izobraževalnega prostora. Nova generacija delovnih skupin, ustanovljenih v skladu s cilji evropskega izobraževalnega prostora, je osnova za izmenjavo in vzajemno učenje o temah, kot so neenakost in zgodnje opuščanje šolanja, izobraževanje za okoljsko trajnostnost, spretnosti za zeleni prehod, omogočitveni dejavniki za digitalno izobraževanje ali spodbujanje enakosti spolov v izobraževanju¹⁷. Delovne skupine so tudi pomemben kanal za sodelovanje z deležniki, ki jim omogočajo, da prispevajo k uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora.

Komisija je s **širšo skupnostjo deležnikov** sodelovala na letnih evropskih vrhih o izobraževanju (na katerih je začela pomembne pobude na področju evropskega izobraževalnega prostora, kot je izobraževalna koalicija za podnebje, ali predstavila evropsko nagrado za inovativno poučevanje), na vrhu o izobraževanju in inovacijah ter na več ciljnih usmerjenih in odprtih javnih posvetovanjih.

Različna **spletna orodja EU in izkustvene skupnosti omogočajo interakcijo z deležniki**¹⁸. V skladu s predlogom Konference o prihodnosti Evrope, v katerem se poziva k nadaljnjemu izboljšanju informacijskih platform za zbiranje in izmenjavo informacij, povezanih z izobraževanjem, novi **portal evropskega izobraževalnega prostora** učečim se, učiteljem, mentorjem in deležnikom omogoča dostop do sredstev EU, programov izpopolnjevanja, kakovostnega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja. Omogoča dostop do rezultatov delovnih skupin in je namenski prostor za informacije o razvoju izobraževalne politike ter učinkovitih in inovativnih praksah. **Evropska platforma za šolsko izobraževanje European School Education Platform** je javna platforma, ki združuje informacije in spodbuja izmenjavo znanja med vsemi deležniki na področju šolskega izobraževanja, vključno z začetnim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, na ravni EU. **Skupnost strokovnjakov za poklicno izobraževanje in usposabljanje EPALE** ponuja tudi priložnosti za izmenjavo znanja, mreženje in razširjanje informacij o poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Novo **vozišče za digitalno izobraževanje** je prostor za izmenjavo informacij, izmenjavo in sodelovanje, ki omogoča inovacije in združuje deležnike na področju digitalnega izobraževanja. Program Digitalna Evropa podpira tesnejše sodelovanje na področju digitalnega izobraževanja v Evropi med evropskimi zagonskimi podjetji/MSP in drugimi relevantnimi deležniki v sektorju evropske izobraževalne tehnologije (EdTech). Ključni ukrep 2 „Partnerstva za sodelovanje“ programa Erasmus+ različnim deležnikom, vključno s sektorjem izobraževalne tehnologije, ponuja priložnosti, da združijo moči z deležniki na področju izobraževanja in usposabljanja ter razvijejo načrte za digitalno preobrazbo.

¹⁴ [Resolucija o strateškem okviru evropskega izobraževalnega prostora, resolucija o upravljanju](#).

¹⁵ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek II.1, in Prilogo 2.

¹⁶ Skupina na visoki ravni za izobraževanje in usposabljanje povezuje tehnično raven s politično ravno ter ima osrednjo vlogo pri opredeljevanju, obravnavanju in usmerjanju strateških in horizontalnih vprašanj, pomembnih za evropski izobraževalni prostor, na način, usmerjen v prihodnost. Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek II.1.2.

¹⁷ Za dosedanji napredek in rezultate glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek II.1.3.

¹⁸ Platformi [School Education Gateway](#) (vključno z [evropsko zbirko orodij za šole](#)) in [eTwinning](#) sta bili združeni v novo [evropsko platformo za šolsko izobraževanje European School Education Platform](#). [Kotiček za učenje EU](#); [izobraževalna koalicija za podnebje](#); [vozišče za digitalno izobraževanje](#).

K razvoju evropskega izobraževalnega prostora prispevajo tudi **mreže**, ki jih podpirajo Komisija¹⁹ in **mednarodne organizacije**²⁰.

2.3 Napredek pri doseganju ciljev na ravni EU in stanje na področju izobraževanja v EU

V okviru evropskega izobraževalnega prostora je določenih **sedem ciljev na ravni EU**. Pregled izobraževanja in usposabljanja 2022, priložen temu sporočilu, spremlja najnovejši napredek pri doseganju teh ciljev ter analizira ključne izzive in nedavni razvoj v državah članicah z vidika celotne EU (delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751 – primerjalno poročilo) in posameznih držav (delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751 – poročila o posameznih državah). To zajema številne dokaze o stanju izobraževanja v EU in pomaga opredeliti skupne izzive, ki v ciljeh na ravni EU še niso ustrezno zajeti.

Trendi pri doseganju ciljev na ravni EU kažejo mešano sliko. Po eni strani je viden jasen in **pozitiven trend v smeri navzgor usmerjene konvergence** pri več kazalnikih, ki se spremljajo že dlje časa: **zgodnje opuščanje šolanja** še naprej upada, delež mladih z diplomo na **terciarni** ravni se povečuje, čeprav v kombinaciji z rastočo spolno vrzeljo, udeležba v **predšolski vzgoji** pa se v zadnjem desetletju vztrajno povečuje, zaradi česar je EU na dobri poti, da uresniči te cilje za leto 2030²¹. Po drugi strani so strukturna vprašanja še vedno prisotna: 3,1 milijona mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, ni vključenih v izobraževalni sistem, skrb vzbujajoča pa je tudi **stagnacija poduspešnosti pri osnovnih spretnostih**. Poleg tega pozitivni trendi, povezani s cilji na ravni EU, skrivajo precejšnje vrzeli v državah članicah in med njimi ter ni samoumevno, da se bodo pozitivni trendi nadaljevali²².

Odpravljanje neenakosti v izobraževanju je ključna prednostna naloga držav članic²³. Po vsej EU se izvajajo najrazličnejši ukrepi, kot so dodatna finančna podpora prikrajšanim šolam, programi usposabljanja učiteljev ali povečanje razpoložljivosti podpornega osebja. Pred pandemijo je imela približno polovica držav članic vzpostavljene ukrepe za podporo učiteljem v prikrajšanih šolah²⁴. Več držav je začelo izvajati ciljno usmerjene programe, da bi se nadomestila izguba znanja zaradi pandemije, ki je najbolj prizadela prikrajšane otroke.

Vendar je **socialno-ekonomsko ozadje še vedno najpomembnejši pokazatelj učnih rezultatov**. Otroci in mladi iz prikrajšanih okolij namreč zaostajajo pri vseh ciljeh na ravni EU. Pri otrocih (starih tri leta in več), ki so izpostavljeni tveganju revščine ali socialne izključenosti, je za 7,5 odstotne točke manjša verjetnost, da bodo vključeni v formalno otroško varstvo. Pri mladih, katerih starši imajo nizko raven izobrazbe, je v primerjavi z mladimi, katerih starši imajo visoko raven izobrazbe, devetkrat bolj verjetno, da bodo predčasno opustili izobraževanje in usposabljanje, in za 48,6 odstotne točke manj verjetno, da bodo pridobili terciarno izobrazbo. Kar zadeva ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, je pomanjkanje napredka pri osnovnih spretnostih morda posledica temeljnega problema nepravilnosti, ki se ne obravnava v zadostni meri. Učinki

¹⁹ [EURYDICE](#), [NESET](#), [EENEE](#).

²⁰ Kot so Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), Svet Evrope ali različni organi Združenih narodov, glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, Priloga 2.

²¹ Obstaja spolna vrzel (v korist deklet pred fanti), ko gre za zgodnje opuščanje šolanja in poduspešnost pri bralni pismenosti, ter velika in vse večja spolna vrzel (v korist mladih žensk pred mladimi moškimi) pri doseganju terciarne izobrazbe. (Glej preglednico o sedmih ciljeh na ravni EU in delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751 – primerjalno poročilo.)

²² Primerjalno poročilo, ki ga vključuje Pregled izobraževanja in usposabljanja 2022 (delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751), temelji na sedmih ciljeh na ravni EU, pri čemer so v vsakem poglavju prikazane številne države članice, ki zaostajajo, in velike razlike med podskupinami prebivalstva v skoraj vseh državah.

²³ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751 – poročila o posameznih državah.

²⁴ Pristopi za odpravo institucionalnih ovir za pravičnost in vključevanje so še vedno omejeni, čeprav dokazi kažejo, da zgodnje razvrščanje, ponavljanje razreda in segregacija povečujejo neenakosti.

pandemije so morda še povečali neenakosti pri učnih rezultatih²⁵. Glede na to je malo verjetno, da bodo cilji na ravni EU doseženi, če se ne bo večja pozornost namenila pravičnosti v izobraževanju.

Sedem ciljev na ravni EU				
	Cilj na ravni EU	Najnovjše povprečje EU		
		Skupaj	Ženske	Moški
1.	V predšolsko vzgojo in varstvo bi do leta 2030 morale biti vključenih vsaj 96 % otrok med tretjim letom starosti in šoloobvezno starostjo.	93,0 % ^[2020]	93,1 % ^[2020]	93,0 % ^[2020]
2.	Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, bi moral biti do leta 2030 pod 9 %.	9,7 % ^[2021]	7,9 % ^[2021]	11,4 % ^[2021]
3.	Do leta 2025 bi morale vsaj 60 % novih diplomantov poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem sodelovati v učenju na delu.	60,7 % ^[2021]	60,3 % ^[2021]	61,0 % ^[2021]
4.	Do leta 2030 bi terciarno izobrazbo morale imeti vsaj 45 % prebivalstva v starosti od 25 do 34 let.	41,2 % ^[2021]	46,8 % ^[2021]	35,7 % ^[2021]
5.	Do leta 2025 bi morale biti vključenih v izobraževanje v zadnjih 12 mesecih vsaj 47 % odraslih v starosti od 25 do 64 let.	[*]	[*]	[*]
6.	Delež petnajstletnikov z nizkimi dosežki pri bralni, matematični in naravoslovni pismenosti bi do leta 2030 moral biti manjši od 15 %.	Bralna pismenost: 22,5 % ^[2018] Matematična pismenost: 22,9 % ^[2018] Naravoslovna pismenost: 22,3 % ^[2018]	Bralna pismenost: 17,5 % ^[2018] Matematična pismenost: 22,9 % ^[2018] Naravoslovna pismenost: 21,2 % ^[2018]	Bralna pismenost: 27,4 % ^[2018] Matematična pismenost: 22,8 % ^[2018] Naravoslovna pismenost: 23,2 % ^[2018]
7.	Delež osmošolcev z nizkimi dosežki pri računalniški in informacijski pismenosti bi do leta 2030 moral biti manjši od 15 %.	[**]	[*]	[*]

Vir: za cilj 1 skupna podatkovna zbirka Unesca/OECD/Eurostata (UOE); za cilje 2, 3, 4 in 5 anketa o delovni sili EU (LFS); za cilj 6 OECD, Program mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA), in za cilj 7 Mednarodno združenje za ocenjevanje uspešnosti izobraževanja (IEA) (mednarodna raziskava računalniške in informacijske pismenosti (ICILS)). Opomba: [*] Podatki ankete o delovni sili, na katerih temelji to povprečje, bodo na voljo vsaki dve leti od leta 2023 naprej²⁶; [**] podatki mednarodne raziskave računalniške in informacijske pismenosti za leto 2023 bodo na voljo leta 2024²⁷.

Poleg tega se **pomanjkanje učiteljev**, ki je večinoma posledica staranja učiteljske delovne sile²⁸ in majhne privlačnosti poklicev, **po vsej EU še povečuje**, kar pomeni resno tveganje za kakovost in pravičnost izobraževanja celo v nekaterih najuspešnejših državah. Čeprav primanjkuje primerljivih podatkov za države članice, ocene, ki so jih sporočile države članice in so navedene v zadevnih poročilih o državah (delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751 – poročila o posameznih državah), kažejo razsežnost te težave.

²⁵ Raziskave kažejo, da je izguba znanja zaradi pandemije pogosto nesorazmerno večja pri otrocih, ki se srečujejo z različno socialno-ekonomsko prikrajšanostjo. Pri nekaterih skupinah otrok je bil vpliv še posebej velik, na primer pri otrocih, izpostavljenih tveganju revščine ali socialne izključenosti, otrocih v samohranilskih gospodinjstvih, otrocih, katerih starši imajo nižjo raven izobrazbe, ali otrocih z migrantskim ozadjem. Popravni ukrepi, namenjeni prikrajšanim učencem, so se izkazali za učinkovite pri obračanju negativnih trendov, vendar so še vedno premalo izkoriščeni. [Employment and Social Developments in Europe. Annual review 2022 \(Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi, letni pregled 2022\)](#), [Impacts of COVID-19 on school education \(Učinki COVID-19 na šolsko izobraževanje\)](#).

²⁶ [Resolucija Sveta o novem evropskem programu za izobraževanje odraslih iz leta 2021](#) potrjuje dvostopenjski pristop k ustreznemu cilju na ravni EU. Učenje odraslih bi se moralo do leta 2025 povečati na vsaj 47 % in do leta 2030 doseči vsaj 60 %. Cilj za leto 2030 izhaja iz [akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic](#) in iz tega izhajajoče [Izjave iz Porta](#). Komisija bo v sodelovanju s stalno skupino za kazalnike in merila ocenila nove dvoletne podatke, ko bodo prvič na voljo leta 2023, ter jih primerjala z rezultati raziskave o izobraževanju odraslih. Na tej oceni bodo temeljile morebitne spremembe metodologije in/ali svetovanje Svetu glede ponovne ocene ciljne stopnje za leto 2025.

²⁷ ICILS 2023 bo prvi cikel, v katerem bodo celovito pokrite države članice EU, saj se bo pokritost več kot podvojila, in sicer z devetih držav leta 2013 in sedmih držav leta 2018 na 22 držav leta 2023.

²⁸ Na ravni EU je skoraj 40 % učiteljske delovne sile starejše od 50 let.

Izzivi so na splošno večji pri predmetih, kot so STEM (znanost, tehnologija, inženirstvo in matematika) in IKT ter na oddaljenih ali prikrajšanih območjih. Da bi se okrepila poučevanje in učenje, ki temeljita na kompetencah, se v več državah uvajajo obsežne prenove učnih načrtov, ki zahtevajo dobro usposobljene in izkušene učitelje. Da bi se povečala privlačnost poklica, so se v zadnjih letih v več državah občutno zvišale plače. Države članice si prizadevajo pritegniti več kandidatov v začetno izobraževanje učiteljev, podpirati učitelje začetnike, izboljšati delovne pogoje in ponuditi alternativne poti do poklica.

3. Močnejši po okrevanju

Pandemija COVID-19 in ruska vojna agresija proti Ukrajini sta močno vplivali na evropski izobraževalni prostor in ga mobilizirali. S sredstvi EU, zlasti skoraj podvojenim proračunom programa Erasmus+, in okrepljenim sodelovanjem v okviru upravljanja strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora so se podpirali nacionalni izobraževalni sistemi v času krize in izvajala prizadevanja za krepitev njihove zmogljivosti za spodbujanje okrevanja z naložbami in reformami v skladu s cilji evropskega izobraževalnega prostora. Dolgotrajni učinki COVID-19 in nadaljevanje ruske invazije v Ukrajini lahko še vedno upočasnijo napredek ali odvrnejo pozornost od obravnavanja dolgoročnih strukturnih izzivov (ki sta jih pandemija in vojna še poslabšali).

V tem poglavju je obravnavano, kako mehanizem za okrevanje in odpornost ter druga sredstva EU za obdobje 2021–2027 prispevajo k spodbujanju okrevanja v skladu s cilji evropskega izobraževalnega prostora ter kako so bila sredstva EU in sodelovanje v okviru evropskega izobraževalnega prostora mobilizirani za odpravljanje posledic **ruske vojne agresije proti Ukrajini** na področju izobraževanja (v skladu s cilji evropskega izobraževalnega prostora glede spodbujanja kakovosti, pravičnosti in vključevanja). Načrtovanje sredstev EU za doseganje ciljev evropskega izobraževalnega prostora je pomemben dosežek zadnjih dveh let, vendar bosta učinkovito izvajanje reform in naložb ter njihovo zanesljivo spremljanje v naslednji fazi ključna za zagotovitev uresničitve evropskega izobraževalnega prostora.

3.1 Mobilizacija mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih sredstev EU za nacionalne ukrepe in reforme na področju evropskega izobraževalnega prostora, ki spodbujajo trajnostno in vključujoče okrevanje

Politikam izobraževanja in usposabljanja je bila po izbruhu pandemije in njenem dramatičnem vplivu na učence se in učitelje namenjena večja pozornost. Vse ravni okrepljenega upravljanja strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora so bile mobilizirane, da bi okrepile sodelovanje in vzajemno učenje ter tako pomagale omejiti negativen vpliv pandemije na učne rezultate in dobrobit²⁹.

Evropski izobraževalni prostor je tesno povezan z evropskim semestrom in načrtovanjem sredstev EU za reforme in naložbe v izobraževanje in usposabljanje. Semester določa splošne usmeritve za raven EU in nacionalno raven, vključno s poglobljeno analizo vloge izobraževanja in usposabljanja v socialno-ekonomskem kontekstu držav članic. Podpira opredelitev prednostnih nalog nacionalne politike in naložb³⁰, evropski izobraževalni prostor pa zagotavlja podporo pri obravnavanju opredeljenih izzivov. Povezava med financiranjem EU in prednostnimi reformami je bila dodatno okrepljena v večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027 ter mehanizmu za okrevanje in odpornost.

Mehanizem za okrevanje in odpornost je postal glavni vir financiranja EU za izobraževanje in usposabljanje, vključno z digitalnim izobraževanjem in spretnostmi prek reform in naložb, z dodeljenimi sredstvi v višini približno 71 milijard EUR, kar predstavlja približno 14 % njegovega celotnega proračuna³¹. Načrtovanje naložb v izobraževanje in usposabljanje v okviru skladov kohezijske

²⁹ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek II.1.

³⁰ Leta 2022 je osem držav članic prejelo specifična priporočila, osredotočena na izzive, povezane z izobraževanjem in spretnostmi, ki niso ustrezno obravnavani v načrtih za okrevanje in odpornost, glej [specifična priporočila za države](#). Leta 2019 so specifična priporočila za države, povezana z izobraževanjem ali spretnostmi, prejele vse države članice, leta 2020 pa 24 držav članic.

³¹ Podatek temelji na metodologiji označevanja stebrov za preglednico kazalnikov okrevanja in odpornosti. Ustreza vsoti ocenjenih stroškov ukrepov, dodeljenih za „Splošno, poklicno in visokošolsko izobraževanje: dostopnost, cenovna dostopnost, kakovost in vključenost, vključno z digitalizacijo in infrastrukturo“, „Izobraževanje odraslih, vključno z nadaljnjim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem; priznavanje in vrednotenje spretnosti“, „Predšolska vzgoja in varstvo: dostopnost, cenovna dostopnost, kakovost in vključenost, vključno z digitalizacijo in infrastrukturo“ ali „Človeški kapital v digitalizaciji“ kot primarnem ali sekundarnem področju politike. Izračun temelji na 25 načrtih za okrevanje in odpornost, ki sta jih Komisija in Svet potrdila do septembra 2022. To so ocenjeni stroški; dejansko financiranje bo temeljilo na doseženih mejnikih in ciljih. Komisija je ocene stroškov ocenila, ko so bili

politike se še izvaja, pri čemer je bilo predhodno dodeljenih 21,13 milijarde EUR iz ESS+ in 2,3 milijarde EUR iz ESRR, ki so bili do zdaj načrtovani za podporo politikam izobraževanja, usposabljanja in spretnosti³². Poleg tega Komisija prek Instrumenta za tehnično podporo na zahtevo držav članic zagotavlja dodatno podporo na področju izobraževanja in usposabljanja na dvostranski ali večdržavni ravni.

Sredstva EU so bila mobilizirana za odpravo neenakosti in povečanje odpornosti izobraževalnih sistemov po pandemiji. Države članice so uvedle številne ukrepe za takojšnje odzivanje na krizo, ki so na splošno vključeni v dolgoročneje strategije za to desetletje do leta 2030³³. Te strategije so pogosto podprte s sredstvi EU, temeljijo pa na ciljih evropskega izobraževalnega prostora. Zlasti mehanizem za okrevanje in odpornost skupaj s sredstvi kohezijske politike zagotavlja znatno finančno podporo kompenzacijskim učnim programom ter celovitejšim ukrepom za spodbujanje dostopa do kakovostnega izobraževanja za vse, vključno z reformami učnih načrtov ter odpravljanjem neskladij v spretnostih s preusposabljanjem in izpopolnjevanjem. Poleg tega sredstva EU, vključno z ESRR, pomagajo pri posodabljanju infrastrukture za krepitev enakega dostopa do kakovostnih in vključujočih izobraževalnih storitev ter zagotavljajo inovativna učna okolja in pogoje za vključujoče digitalno izobraževanje prek opreme in platform.

Naložbe in reforme mehanizma za okrevanje in odpornost spodbujajo digitalno in zeleno preobrazbo izobraževanja in usposabljanja v skladu s cilji evropskega izobraževalnega prostora. Od 71 milijard EUR je približno 28 milijard EUR namenjenih podpori digitalnemu izobraževanju in spretnostim po vsej EU³⁴. Države načrtujejo izboljšanje digitalne infrastrukture in povezljivosti, pogosto s poudarkom na prikrajšanih šolah. Vlagajo v ukrepe za razvoj digitalnih kompetenc učencev in učiteljev, digitalnih virov in vsebin ter prilagoditev šolskih učnih načrtov. Sredstva mehanizma za okrevanje in odpornost so namenjena tudi krepitvi digitalnih spretnosti delovne sile, zlasti nizko usposobljenih delavcev, ter prilagajanju programov poklicnega izobraževanja in usposabljanja digitalnim zahtevam. Mehanizem za okrevanje in odpornost prispeva tudi k ozelenitvi izobraževanja in usposabljanja, zlasti z vlaganjem v energijsko učinkovito infrastrukturo za izobraževanje in usposabljanje, pa tudi z izboljšanjem politik izobraževanja in usposabljanja za okoljsko trajnostnost.

Sredstva EU pomembno prispevajo k temu, da univerze postanejo gonilna sila sprememb v skladu s cilji evropskega izobraževalnega prostora. Pandemija je spodbudila več inovacij, zlasti na področju digitalnih oblik. Pričakuje se, da bodo sredstva EU še pospešila in utrdila digitalizacijo in preoblikovanje visokošolskega sektorja v skladu z evropsko strategijo za univerze in [novim evropskim programom za inovacije](#) z izkoriščanjem sinergij med evropskim izobraževalnim prostorom in evropskim raziskovalnim prostorom (ERA). Države članice ne nameravajo vlagati le v digitalno infrastrukturo, ampak tudi v razvoj digitalnih vsebin, napredne digitalne spretnosti, prilagoditev študijskih programov, usposabljanje akademskega osebja, razvoj spletnih in kombiniranih programov ter digitalizacijo upravljanja. Cilj naložb in reform je izboljšati ustreznost visokošolskega izobraževanja za potrebe trga dela s posodobitvijo študijskih programov, uvedbo novih študijskih predmetov, vključno z mikrodokazili, spodbujanjem specializacije za področje naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) ali naravoslovja, tehnologije, inženirstva, umetnosti in matematike (STEAM), izboljšanjem upravljanja in financiranja, izboljšanjem dostopa do

predloženi in potrjeni prvotni načrti. Državam članicam ni treba predložiti potrdil o porabi in Komisija ne bo preverjala dejanskih stroškov ukrepov, podprtih v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

³² Do 30. septembra 2022 je 23 držav članic že izvedlo načrtovanje sredstev Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) v višini 21,13 milijarde EUR za podporo izobraževanju in spretnostim. Predhodno dodeljena sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) za infrastrukturo za izobraževanje in usposabljanje na podlagi sprejetih programov v sedmih državah članicah znašajo 2,3 milijarde EUR.

³³ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek 1.2.2.

³⁴ Podatek temelji na metodologiji označevanja stebrov za preglednico kazalnikov okrevanja in odpornosti. Ustreza ocenjenim stroškom ukrepov, dodeljenih za „Človeški kapital v digitalizaciji“ kot primarnem ali sekundarnem področju politike. Izračun temelji na 25 načrtih za okrevanje in odpornost, ki sta jih Komisija in Svet potrdila do septembra 2022. To so ocenjeni stroški; dejansko financiranje bo temeljilo na doseženih mejnikih in ciljih. Komisija je ocene stroškov ocenila, ko so bili predloženi in potrjeni prvotni načrti. Državam članicam ni treba predložiti potrdil o porabi in Komisija ne bo preverjala dejanskih stroškov ukrepov, podprtih v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

visokošolskega izobraževanja za prikrajšane študente in podpiranjem vključevanja, na primer s ciljno usmerjenimi štipendijami, priznavanjem kvalifikacij ali dostopom do cenovno dostopne študentske namestitve.

3.2 Mobilizacija orodij evropskega izobraževalnega prostora in sredstev EU za solidarnost z Ukrajino na področju izobraževanja

Zaradi ruske vojne agresije proti Ukrajini je v EU prišlo na milijone razseljenih oseb, večinoma žensk in otrok. Vključevanje otrok in mladih (mnogi so bili travmatizirani zaradi vojne in niso obvladali jezikov, ki se govorijo v EU) v sistem izobraževanja in usposabljanja v državah članicah je bilo ob visoki stopnji negotovosti velik izziv. Takojšnja prednostna naloga je zagotoviti vključitev otrok v kakovostno vključujoče redno izobraževanje v šolskem letu 2022/2023 in hkrati ohraniti njihovo povezavo z Ukrajino³⁵.

Odziv **Skupine EU za solidarnost na področju izobraževanja za Ukrajino**³⁶, ki je mobilizirala vse ravni strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora, je pomagal pri vključevanju učečih se in učiteljev, razseljenih iz Ukrajine, v izobraževalne sisteme EU. **Skupina na visoki ravni** je imela pomembno vlogo pri opredelitvi potreb držav članic pri podpori ukrajinskim otrokom beguncem ter zagotavljanju hitrega in usklajenega odziva EU, saj je skupaj z usklajevalnim odborom skupine na visoki ravni delovala kot ustrezen forum za opredelitev skupnih evropskih pomislekov in usklajevanje prizadevanj držav članic. **Delovne skupine** strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora so z izmenjavami in medsebojnim učenjem združevale strokovno znanje iz vse EU. Države članice so imele koristi od teh izmenjav pri izvajanju [direktive o začasni zaščiti](#) v zvezi s ključnimi vprašanji, kot so: (i) zaposlovanje ukrajinskega osebja, (ii) pomoč otrokom beguncem, ki še niso vpisani v izobraževalne sisteme držav gostiteljic, (iii) dostop do predšolske vzgoje in varstva, (iv) priznavanje kvalifikacij, (v) sprejem študentov v visokošolskem izobraževanju, (vi) obravnavanje dezinformacij v času vojne, (vii) psihosocialna podpora in (viii) organizacija sprejemnih izpitov za ukrajinsko visoko šolstvo ali učenje jezikov.

Ta izmenjava informacij je prispevala k **posodobljenim smernicam in informacijam o dobrih praksah** ter praktičnim spoznanjem za podporo državam članicam pri vključevanju razseljenih otrok v izobraževanje³⁷. Evropska komisija je junija 2022 objavila tudi smernice politike za države članice pri izvajanju določb direktive o začasni zaščiti, povezanih z dostopom do trga dela, poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter izpopolnjevanjem in preusposabljanjem³⁸. Evropska fundacija za usposabljanje (ETF) je pripravila in izvedla sveženj nujnih ukrepov za podporo neprekinjenemu učenju mladih Ukrajincev prek spletnih tečajev in zaposljivosti ukrajinskih beguncev zunaj njihove države.

Portal evropskega izobraževalnega prostora je imel ključno vlogo pri razširjanju informacij o hitrem in usklajenem odzivu EU na rusko vojno agresijo proti Ukrajini na področju izobraževanja. Platforma **School Education Gateway** deluje kot javna platforma za podporo učiteljem in širši izobraževalni skupnosti, ki združuje vire in ponuja brezplačne spletne tečaje za strokovni razvoj, povezane z izobraževanjem beguncev³⁹.

³⁵ Na začetku šolskega leta 2022/2023 je bilo v nacionalne izobraževalne sisteme 26 držav članic in Lihtenštajna vpisanih približno 500 000 ukrajinskih otrok. To je precej manj od števila razseljenih otrok, ki se šteje v milijonih. (Zabeleženih je več kot štiri milijone registracij za začasno zaščito.)

³⁶ Komisija je ustanovila Skupino EU za solidarnost na področju izobraževanja za Ukrajino, ki pomaga opredeliti potrebe v zvezi z zagotavljanjem nadaljnega izobraževanja ukrajinskih otrok in države, ki jih gostijo, podpira z združevanjem strokovnega znanja, ki je na voljo po vsej Evropi. Ta skupina deluje na podlagi obstoječih orodij in mehanizmov strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora, vključno z delovnimi skupinami.

³⁷ [Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: considerations, key principles and practices for the school year 2022-23](#) (Zagotavljanje podpore vključevanju razseljenih otrok iz Ukrajine v izobraževanje: premisleki, ključna načela in prakse za šolsko leto 2022/2023), junij 2022. Glej tudi delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, preglednica 7.

³⁸ [Guidance for access to labour market, vocational education and training and adult learning of people fleeing Russia's war of aggression against Ukraine](#) (Smernice za dostop ljudi, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini, do trga dela, poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter učenja odraslih), junij 2022.

³⁹ Na primer e-učno gradivo v ukrajiniščini, informacije o ukrajinskem šolskem sistemu, o priznavanju akademskih kvalifikacij ali o virih in tečajih o psihosocialni podpori, tudi prek evropske zbirke orodij za šole.

Komisija je mobilizirala **sredstva EU, da bi podprla vključevanje oseb, ki so zbežale iz Ukrajine, v izobraževanje**. Pobuda kohezijskega ukrepa za begunce v Evropi (CARE), sprejeta aprila 2022, zagotavlja kar največjo prožnost za preusmeritev neporabljenih sredstev iz strukturnih skladov za obdobje 2014–2020 (približno 7 milijard EUR). Zakonodajne spremembe omogočajo 100-odstotno sofinanciranje EU, države članice pa lahko ESRR in ESS uporabljajo izmenljivo. Pobuda FAST-CARE je bila sprejeta 29. junija, z njo pa je bil uveden nov sklop ukrepov z dodatno prožnostjo uredb o skupnih določbah za obdobji 2014–2020 in 2021–2027. Z njo so bili razširjena prožnost, ki jo zagotavlja uredba CARE, in uvedeni dodatni ukrepi, zlasti zato, da bi se državam članicam pomagalo bolje obravnavati nastajajoče potrebe in dolgoročne posledice krize. S pobudo REACT-EU so se za tekoče programe kohezijske politike (ESS, ESRR in Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD)) za leti 2021 in 2022 zagotovila sveža dodatna sredstva v višini 50 milijard EUR, ki jih je treba porabiti do konca leta 2023. Skupna sredstva, dodeljena za izobraževanje v okviru REACT-EU, znašajo približno 4,9 milijarde EUR⁴⁰.

V okviru programa Erasmus+ so zdaj na voljo nove priložnosti za udeležence, ki prihajajo iz Ukrajine. Organizacije s projekti Erasmus+ v izvajanju lahko gostijo ukrajinske učitelje in študente za poučevanje, študij ali prakso. V regije, kjer so nastanjeni begunci, lahko pošljejo osebje z ustreznim strokovnim znanjem. Organizacije, ki sodelujejo v programu Erasmus+, lahko povabijo učitelje, mentorje in druge strokovnjake, da začasno podprejo njihovo delo na področjih, kot je učenje jezikov ali vključevanje. Terciarnе izobraževalne institucije v državah članicah in tretjih državah, ki so pridružene k programu, lahko sprejmejo in financirajo študente in osebje ukrajinskih terciarnih izobraževalnih institucij, ne da bi bila institucija pošiljateljica formalno vključena. Študenti lahko obiskujejo programe na institucijah gostiteljicah in so deležni dodatne podpore, kot so pomoč pri nastanitvi, vključevanje v lokalno akademsko skupnost ali jezikovna priprava. Študenti in novi diplomanti (ki so diplomirali na ukrajinski terciarni izobraževalni instituciji največ 12 mesecev pred begom iz Ukrajine) so upravičeni tudi do prakse. Osebje je upravičeno do mobilnosti za poučevanje in do usposabljanja. Aktivnosti za mobilnost mladih so na voljo mladim in mladinskim delavcem iz Ukrajine. Potencialne prijavitelje v programu Erasmus+ se spodbuja, naj v projektne predloge v okviru sedanjih in prihodnjih razpisov vključijo aktivnosti, povezane z vključevanjem oseb, razseljenih iz Ukrajine. Te teme so dobro vgrajene v program Erasmus+, saj so vključevanje in raznolikost ter udeležba in državljansko udejstvovanje vključeni kot ključne horizontalne prednostne naloge.

⁴⁰ Približno 14 držav članic načrtuje, da bodo iz ESS financirale izobraževanje z več kot 3,5 milijarde EUR. V okviru ESRR je pet držav članic dodelilo 1,4 milijarde EUR sredstev REACT-EU za ukrepe, povezane z e-učenjem in e-izobraževanjem, šest držav članic pa je dodelilo skoraj 1 milijardo EUR za podporo infrastrukturi za osnovnošolsko in splošno srednješolsko izobraževanje.

4. Dodatni ukrepi, potrebni za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025

4.1 V pripravi je šest strateških pobud evropskega izobraževalnega prostora na ravni EU

Komisija pripravlja šest preostalih strateških pobud evropskega izobraževalnega prostora, ki naj bi se sprejele do leta 2025, ter podpira države članice pri izvajanju vseh strateških pobud na zadevnem področju. O soustvarjanju novih strateških pobud evropskega izobraževalnega prostora in izkušnjah z nacionalnim nadaljnjim ukrepanjem glede vseh pobud evropskega izobraževalnega prostora se lahko razpravlja med vmesnim pregledom, ki bo potekal leta 2023 (glej oddelek 5.2).

Strateške pobude evropskega izobraževalnega prostora, ki naj bi se sprejele do leta 2025

Ukrep	Prednostno področje
Omogočitveni dejavniki za digitalno izobraževanje: cilj bo podpreti države članice pri digitalnem preoblikovanju njihovih sistemov izobraževanja in usposabljanja z opredelitvijo ključnih omogočitvenih dejavnikov za učinkovito in vključujoče digitalno izobraževanje.	Digitalni prehod
Izboljšanje zagotavljanja digitalnih spretnosti v izobraževanju in usposabljanju: cilj bo podpreti države članice pri srečevanju s skupnimi izzivi, povezanimi z ravno digitalnih spretnosti različnih segmentov prebivalstva, ter okrepiti sposobnost njihovih sistemov izobraževanja in usposabljanja, da zagotovijo digitalne spretnosti.	Digitalni prehod
Evropski okvir učne mobilnosti: cilj bo spodbujati transnacionalno učno mobilnost na vseh ravneh, opredeliti preostale ovire in zagotoviti smernice za njihovo premagovanje.	Vseživljenjsko učenje in mobilnost
Evropski sistem zagotavljanja kakovosti in priznavanja: cilj bo pregledati obstoječe ureditve zagotavljanja kakovosti in priznavanja ter zagotoviti, da ustrezajo namenu v okviru spreminjajočega se visokošolskega izobraževanja.	Visokošolsko izobraževanje
Oznaka skupne evropske diplome: cilj je poskusno uvesti oznako diplome, ki se bo podeljevala prostovoljno, da se potrdijo doseženi učni rezultati in spretnosti, razvite v skupnih evropskih programih, ki vključujejo poglobljeno transnacionalno sodelovanje.	Visokošolsko izobraževanje
Morebitni pravni status za zaveznitva visokošolskih institucij: cilj je poskusno uvesti program, ki vključuje poglobljeno sodelovanje med visokošolskimi institucijami prek institucionaliziranih instrumentov, ki omogočajo izmenjavo človeških, tehničnih, podatkovnih, izobraževalnih, raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti, kjer je to primerno.	Visokošolsko izobraževanje

Sprejetje Priporočila Sveta o **poteh do uspeha v šoli** s strani Sveta (o predlogu Komisije glej oddelek 2.1) bo pomemben korak k vzpostavitvi okvira politike za spodbujanje boljših učnih rezultatov za vse mlade Evropejce, ne glede na njihovo socialno-ekonomsko ozadje in osebne značilnosti. V priporočilu je predlagan celovit pristop z (i) osredotočanjem na dosežke in dobrobit v šoli, (ii) poudarjanjem preprečevanja in zgodnjega ukrepanja poleg kompenzacije ter (iii) kombiniranjem univerzalnih, ciljno usmerjenih in posamezniku prilagojenih ukrepov, da bi učinkovito dosegli vse. Komisija bo v podporo njegovemu izvajanju v začetku leta 2023 ustanovila strokovno skupino za dobrobit in podpora učna okolja za skupine, pri katerih obstaja tveganje poduspešnosti. Skupina bo pripravila smernice EU za spodbujanje dobrobiti v šolah, ki je po številnih podatkih povezana z učnimi dosežki prikrajšanih učencev.

Komisija bo v okviru izvajanja akcijskega načrta za digitalno izobraževanje v začetku leta 2023 predstavila dva vodilna predloga na podlagi rezultatov strukturiranega dialoga o digitalnem izobraževanju in spretnostih⁴¹. V prihodnjem predlogu priporočila Sveta o **omogočitvenih dejavnikih za digitalno izobraževanje** bodo obravnavani formalno izobraževanje in usposabljanje ter poudarek na naložbah, krepitvi zmogljivosti in uspešni uporabi digitalnih tehnologij za izboljšanje poučevanja in učenja, da bi se izboljšali

⁴¹ Ta dialog z državami članicami in deležniki, napovedan v [govoru o stanju v Uniji leta 2021](#) in podprt s sklepi Evropskega sveta, bo potekal do konca leta 2022.

učni rezultati vseh učečih se. V predlogu priporočila Sveta o **izboljšanju zagotavljanja digitalnih spretnosti** v izobraževanju in usposabljanju bo predstavljen bolj strateški pogled na razvoj digitalnih spretnosti ter se spodbujal kakovosten, vključujoč, skladen in usklajen pristop k zagotavljanju digitalnih spretnosti na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja. Oba predloga bosta **podpirala učne potrebe učiteljev**. Priporočilo Sveta o omogočitvenih dejavnikih za digitalno izobraževanje se bo osredotočilo na digitalno pedagogiko učiteljev ter njihovo sposobnost uporabe digitalnih tehnologij v procesu poučevanja in učenja. Priporočilo Sveta o izboljšanju zagotavljanja digitalnih spretnosti v izobraževanju in usposabljanju se bo osredotočilo na digitalne kompetence učiteljev in njihovo sposobnost poučevanja informatike in/ali drugih digitalnih predmetov za razvoj digitalnih spretnosti učencev.

Komisija bo do konca leta 2023 predlagala **evropski okvir učne mobilnosti**, s katerim bodo učna obdobja v tujini za vse postala pravilo in ne izjema. Novi okvir bo države članice spodbudil, da zagotovijo izkušnjam mobilnosti pomembno mesto v vseh poteh izobraževanja in usposabljanja ter vključijo možnost mobilnosti v programe izobraževanja in usposabljanja. V njem bo večji poudarek na vključujoči mobilnosti, področje uporabe [priporočila o mladih in mobilnosti iz leta 2011](#) pa bo razširjeno na vse učeče se in osebe (vključno z učitelji in mladinskimi delavci) v vseh sektorjih izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa, ne glede na to, ali gre za formalno, neformalno ali priložnostno učenje. Okvir bo obravnaval vztrajne ovire za mobilnost, kot so upravno breme, jezikovne ovire, pomanjkanje finančnih sredstev in pomanjkanje shem avtomatičnega priznavanja. Obravnaval bo tudi nov razvoj učnih vzorcev, da bi učna mobilnost postala okolju prijaznejša in se bolj povezala z možnostmi digitalnega učenja.

Kar zadeva področje visokošolskega izobraževanja, prihodnje strateške pobude evropskega izobraževalnega prostora vključujejo ukrepe v okviru evropske strategije za univerze. Komisija bo po poročilu Svetu o izvajanju avtomatičnega priznavanja, ki je načrtovano za konec leta 2022, leta 2023 izvedla posvetovanja o nadaljnjem razvoju **evropskega sistema zagotavljanja kakovosti in priznavanja**. V okviru projektov, financiranih v okviru programa Erasmus+, se bodo v obdobju 2022–2023 pilotno uvedli **oznaka skupne evropske diplome** na podlagi evropskih meril ter institucionalizirani instrumenti sodelovanja, da bi se omogočilo poglobljeno sodelovanje med visokošolskimi institucijami, pri čemer se bo preizkušala ideja o **morebitnem pravnem statusu za zavezništvu visokošolskih institucij**. Na podlagi rezultatov te pilotne uvedbe se bodo skupaj z državami članicami in deležniki določili naslednji koraki.

4.2 Nov kazalnik pravičnosti in druga prizadevanja za obogatitev dokazne podlage

Pravičnost ima že od samega začetka ključno vlogo pri sodelovanju EU na področju izobraževanja in usposabljanja, kar se odraža v dolgoletnem cilju na ravni EU, da se zmanjša delež poduspešnosti pri osnovnih spretnostih, ki se meri v okviru Programa mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) organizacije OECD. Mladi z zelo nizkimi dosežki pri bralni, matematični ali naravoslovni pismenosti so izpostavljeni večjemu tveganju, da bodo imeli pozneje v življenju težave, na primer v zvezi z možnostmi na trgu dela ali socialno vključenostjo⁴².

Da bi Komisija dopolnila ta kazalnik zgodnjega opozarjanja, je naredila naslednji korak in v Pregledu izobraževanja in usposabljanja 2022 prvič do zdaj predstavila **kazalnik, ki zagotavlja dokaze o temeljnih vzrokih učne poduspešnosti** (glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek II.2.2.1, in delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751). Novi kazalnik obravnava delež poduspešnosti na vseh treh področjih raziskave PISA hkrati⁴³ ter primerja zgornjo in spodnjo četrtino socialno-ekonomskega statusa v vsaki državi.

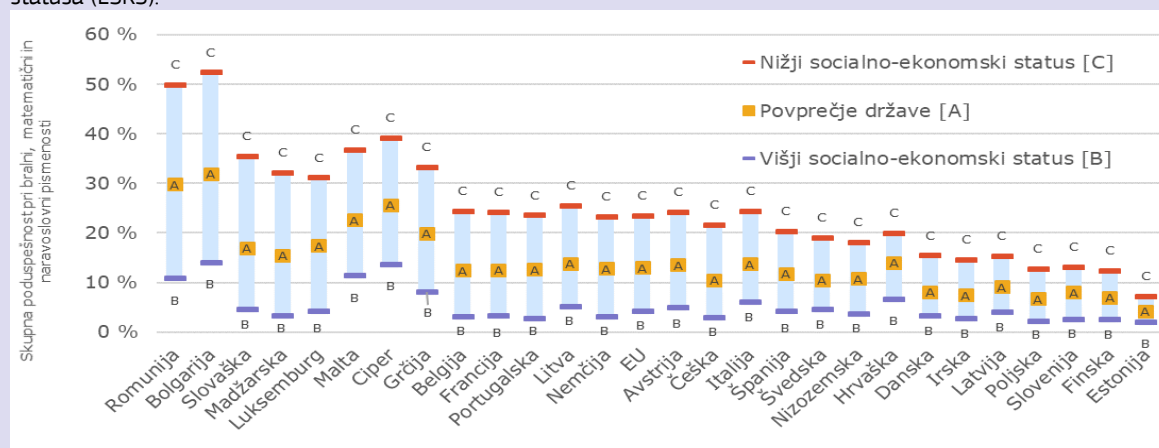
⁴² Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 751 – primerjalno poročilo, poglavje 1.

⁴³ To kombinirano merilo resne učne poduspešnosti je odstopanje od dosedanjega pristopa, v okviru katerega se je obravnavalo vsako področje raziskave PISA posebej. Prednost osredotočanja na poduspešnost na treh področjih osnovnih spretnosti hkrati je v tem, da podpira splošen približek pravičnosti v izobraževanju, hkrati pa se osredotoča na najbolj ogrožene mlade.

Podatki potrjujejo, da je eden od ključnih dejavnikov učne poduspešnosti socialno-ekonomsko ozadje posameznika. Na ravni povprečja EU je tveganje poduspešnosti pri mladih iz prikrajšanega socialno-ekonomskega okolja skoraj šestkrat večje kot pri osebah iz privilegiranega socialno-ekonomskega okolja, kar kaže na resen problem, kar zadeva pravičnost. Kot je bilo že navedeno, izobraževalnim sistemom v večini držav članic učne uspešnosti ne uspe ločiti od socialno-ekonomskega ozadja. Dokazi kažejo, da se ta problematika prenaša iz generacije v generacijo, s čimer se v začaranem krogu ustvarjata brezposelnost in izključenost.

Novi kazalnik pravičnosti v izobraževanju na ravni EU⁴⁴

Novi kazalnik pravičnosti v izobraževanju na ravni EU temelji na Programu mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) organizacije OECD. Prikazuje delež poduspešnosti pri bralni, matematični in naravoslovni pismenosti (skupaj) med petnajstletniki v spodnji četrtini socialno-ekonomskega statusa [C]. Primerjani vrednosti sta [A] povprečni delež poduspešnosti v državi ter [B] delež poduspešnosti v zgornji četrtini indeksa ekonomskega, socialnega in kulturnega statusa (ESKS).

Vir: Pregled izobraževanja in usposabljanja 2022 (izračuni Evropske komisije na podlagi podatkov raziskave PISA OECD za leto 2018).

Objava novih podatkov raziskave PISA decembra 2023 bo omogočila nov pogled na situacijo in zajela prve učinke pandemije. Podatki bodo pomagali tudi pri določanju ciljev za leto 2030, če bodo države članice to želele storiti v okviru strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju za obdobje 2026–2030.

Ta novi kazalnik prinaša številne dokaze in nova spoznanja. Prvič, čeprav je ugotovitev glede povprečja EU že skrb vzbujajoča, je stanje v nekaterih državah članicah še precej slabše, saj vrzel znaša skoraj 40 odstotnih točk. Drugič, razlike med državami so tako velike, da je lahko poduspešnost pri visokem socialno-ekonomskem statusu v eni državi članici večja od poduspešnosti pri nizkem socialno-ekonomskem statusu v drugi državi članici. Tretjič, podatki prinašajo tudi dobre novice: nekaj državam je uspelo omejiti vrzeli v poduspešnosti zaradi socialno-ekonomskega ozadja in, kar je pomembno, to so iste države, ki so v raziskavi PISA *na splošno* zelo uspešne. To kaže, da je mogoče združiti kakovostno in pravično izobraževanje. Iz tega je razvidno, da lahko izobraževalne politike dosežejo kakovost in vključenost hkrati, tako da kompromis med odličnostjo in socialno pravičnostjo ni avtomatično potreben.

Te ugotovitve so zelo pomembne za politiko. O tem, kako to najbolje storiti, se lahko razpravlja med razmislekom v okviru vmesnega pregleda. Ključno vprašanje je, kako zagotoviti, da novi kazalnik ne bo le zapolnil vrzeli v znanju, temveč se bo izkoristil za boljše oblikovanje politik. Ena od možnosti je, da se na podlagi novega kazalnika za obdobje 2026–2030 razvije nov cilj na ravni EU, ki bi pomagal usmeriti pozornost politike in sistematično obravnavati izzive kot stalni del prizadevanj v okviru evropskega izobraževalnega prostora (glej oddelek 5.2).

⁴⁴ Vse tehnične podrobnosti novega kazalnika na ravni EU, skupaj s številnimi kazalniki stanja, so opisane v delovnih dokumentih služb Komisije SWD(2022) 750 in SWD(2022) 751.

Nadaljnja prizadevanja za okrepitev podpore oblikovanju politike, ki temelji na dokazih

Pravičnost ni edino področje, na katerem se izboljšuje dokazna podlaga, ki je na voljo za strateški okvir evropskega izobraževalnega prostora. Dve **dodatni področji kazalnikov na ravni EU, ki sta v pripravi**, se nanašata na **učiteljski poklic** in izobraževanje za **okoljsko trajnostnost**. Tretji primer, ki ga je vredno poudariti, je evropska opazovalnica za visokošolski sektor.

Prvič, da bi Komisija okrepila dokazno podlago, izboljšala redno spremljanje posebnih vidikov učiteljskega poklica na ravni EU, omogočila vzajemno učenje ter bolje razumela ovire in vzvode politike, s tehnično podporo stalne skupine za kazalnike in merila (SGIB) pripravlja preglednico, ki bo združevala več enakovrednih kazalnikov z različnih podrazsežnosti. Glavni poudarek bo na privlačnosti učiteljskega poklica v odziv na splošno pomanjkanje učiteljev v državah članicah.

Drugič, Komisija pripravlja kazalnike, s katerimi se bo priznala vloga izobraževanja in usposabljanja pri uspešnem zelenem prehodu⁴⁵. Na podlagi [priporočila Sveta iz leta 2022](#) o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj ter po zgledu novega [evropskega okvira trajnostnih kompetenc](#) se trenutno preučujejo razpoložljivi in prihodnji viri podatkov. Delo je v začetni fazi in poteka ob tehnični podpori stalne skupine za kazalnike in merila.

Nazadnje, Komisija si bo prizadevala tudi za vzpostavitev **evropske opazovalnice za visokošolski sektor**, vključno s pregledom stanja, da bi zagotovila dokaze o napredku pri izvajanju evropske strategije za univerze. Združila bo najboljša trenutno razpoložljiva podatkovna orodja in zmogljivosti EU, da bi zagotovila dokaze in kazalnike o ključnih prednostnih nalogah, kot so vključevanje, vrednote, kakovost in ustreznost, mobilnost, zelene in digitalne spretnosti, zaposljivost, transnacionalno sodelovanje, prenos tehnologije in valorizacija znanja.

4.3 Zagotavljanje kakovosti naložb v izobraževanje in usposabljanje z novim učnim laboratorijem

Zaradi vse večjega pritiska na javne proračune in vse večje potrebe po reformah in naložbah v izobraževanju (od infrastrukture in gradnje stavb do usposabljanja učiteljskega osebja, zagotavljanja digitalnih naprav in financiranja prosto dostopnih učnih virov) so **vprašanja kakovosti pri naložbah vse bolj v ospredju**. Države članice priznavajo, da na uspešnost izobraževalnih sistemov vpliva njihova zmožnost ohranjanja ustrezne ravni naložb ter zagotavljanja njihove učinkovitosti, pravičnosti, kakovosti in uspešnosti. V ta namen so pripravljene razviti in deliti metodologije vrednotenja, ki pomagajo opredeliti ukrepe z velikim individualnim in družbenim učinkom, prilagojene njihovim nacionalnim zahtevam⁴⁶.

Evropska komisija je maja 2021 ustanovila **strokovno skupino za kakovostne naložbe v izobraževanje in usposabljanje**, da bi opredelila politike z največjim potencialom za izboljšanje učnih rezultatov in vključenosti in hkrati izboljšala učinkovitost porabe ter spremljanje in vrednotenje⁴⁷. V tem duhu je ta skupina predlagala, da se (i) sistematično izvaja več vrednotenij izobraževalne politike, (ii) izmenja znanje o najboljših metodah vrednotenja ter (iii) organizirata vzajemno učenje in krepitev zmogljivosti na področju metodologij vrednotenja, kar bi državam članicam omogočilo sprejemanje utemeljenih odločitev glede naložb v izobraževanje.

⁴⁵ Kot je poudarjeno v [evropskem zelenem dogovoru](#) in [strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030](#).

⁴⁶ [Medvladna deklaracija za oblikovanje skupne vizije učinkovitih, uspešnih in pravičnih naložb v izobraževanje](#).

⁴⁷ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek I.2.1.

Končno poročilo strokovne skupine za kakovostne naložbe⁴⁸ – glavni sklepi politike

V končnem poročilu je opredeljenih več obetavnih ukrepov izobraževalne politike, ki jih je treba še naprej preizkušati na ravni držav članic. Preizkušanje in vrednotenje sta ključna koraka pri oblikovanju in uspešnem razvoju ukrepov politike, ki so prilagojeni vsakemu specifičnemu lokalnemu, regionalnemu ali nacionalnemu kontekstu.

Pregled je z metodološkega vidika pokazal, da **veliko trdnih dokazov prihaja iz ZDA in Združenega kraljestva, precej manj pa iz držav članic EU**. Poleg tega je število vrednotenj, ki zagotavljajo podrobno analizo stroškov in koristi, še bolj omejeno. **Zato je treba razviti strokovno znanje za vrednotenje in razširjanje ugotovitev na ravni EU.**

Pričakovati je mogoče, da bo zbiranje strokovnega znanja in dokazov o vrednotenju politike na ravni EU prineslo koristi. Strokovnjaki so sklenili, da je treba razvoj kulture vrednotenja v EU podpreti z naslednjimi ukrepi:

- ✓ spodbujanjem razvoja strokovnega znanja o metodah vrednotenja v vsaki državi članici;
- ✓ razširjanjem znanja o natančno ovrednotenih politikah za razvoj in izmenjavo dobrih praks ter
- ✓ zagotavljanjem sredstev EU za eksperimente politike za vrednotenje razvoja inovativnih izobraževalnih politik.

Komisija bo na podlagi glavnih sklepov strokovne skupine novembra 2022 vzpostavila učni laboratorij o kakovostnih naložbah v izobraževanje in usposabljanje, da bi državam članicam pomagala pri sprejemanju učinkovitih, uspešnih in z dokazi podprtih odločitev glede financiranja izobraževanja. Laboratorij bo spodbujal vrednotenja izobraževalnih politik, prilagojena specifičnim lokalnim, regionalnim in nacionalnim potrebam, ter spodbujal njihovo redno uporabo pri oblikovanju politik. Državam članicam bo ponudil znanje, orodja, metode in vire za vrednotenje javne porabe za izobraževanje in usposabljanje. Spodbujal bo tudi mreženje in sodelovanje med izvajalci ocenjevanja in strokovnimi centri po vsej EU, vključno z mednarodnimi organizacijami, kot je OECD.

4.4 Krepitev upravljanja evropskega izobraževalnega prostora

Zaradi vpliva pandemije COVID-19 in ruske invazije na Ukrajino na sisteme izobraževanja in usposabljanja so nekatera strukturna vprašanja postala bolj pereča. Za učinkovito reševanje takih sistemskih izzivov so potrebna dolgoročna prizadevanja, pri katerih je koristno **tesno sodelovanje**⁴⁹. Prednostne naloge takega sodelovanja vključujejo obravnavanje **izzivov**, opredeljenih v tem poročilu o napredku (npr. spodbujanje pravičnosti v izobraževanju in usposabljanju ter reševanje pomanjkanja učiteljev).

Na **Konferenci o prihodnosti Evrope** so bile predstavljene zamisli za izboljšanje EU, vključno s predlogi za **ukrepe, usmerjene v prihodnost**, ki so v celoti v skladu s cilji evropskega izobraževalnega prostora in jih je mogoče najbolje spodbujati s tesnejšim sodelovanjem (npr. spodbujanje **evropske državljanske vzgoje** kot prispevka k državljanski identiteti, nadaljnje izboljšanje informacijskih platform za zbiranje in izmenjavo informacij, povezanih z izobraževanjem).

Sodelovanje deležnikov, vključno s civilno družbo, je ključnega pomena pri izvajanju ukrepov na področju evropskega izobraževalnega prostora. Da bi Komisija **civilno družbo bolje vključila v prizadevanja na ravni EU za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora**, bo od leta 2023 v okviru programa Erasmus+ preučila možnosti za povečanje finančne podpore, da bi spodbudila sodelovanje civilne družbe v zvezi s politikami na področju izobraževanja in mladine. Komisija bo podprla mobilizacijo upravljavskih struktur strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora in utrdila njegov prostovoljni pristop za tesnejše sodelovanje in usklajevanje med državami članicami in drugimi deležniki na področju izobraževanja.

Da bi Komisija zagotovila boljšo oceno napredka pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora, tudi prek skupine na visoki ravni in njenega pred kratkim ustanovljenega usklajevalnega odbora, predlaga postopek razmisleka v okviru vmesnega pregleda, kot je opisan v oddelku 5.2. V okviru tega razmisleka se lahko preuči, **kako lahko prenovljeno upravljanje in sodelovanje na ravni EU s sistemsko reformo**

⁴⁸ [Končno poročilo strokovne skupine za kakovostne naložbe v izobraževanje in usposabljanje](#), oktober 2022.

⁴⁹ [Poročilo o strateškem predvidevanju za leto 2022](#) med drugim obravnava izobraževanje v okviru vzajemnega delovanja zelenega in digitalnega prehoda ob upoštevanju trenutnih nestanovitnih geopolitičnih okoliščin.

pomagata reševati nastajajoče in ponavljajoče se izzive ter tako prispevata k uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora, in opredelijo morebitna področja za prilagoditve. Razpravljalo se bo tudi o **učinkovitosti vzajemnega učenja** in o tem, kako lahko z izboljšano zasnovo politike, podprto z okrepljeno primerjalno dokazno podlago EU ter boljšim razširjanjem rezultatov na ravni EU, nacionalni in lokalni ravni, bolje podpira države članice EU pri reševanju skupnih izzivov in razvoju v prihodnost usmerjenih ukrepov.

4.5 Krepitev geopolitične razsežnosti evropskega izobraževalnega prostora

Geopolitična razsežnost evropskega izobraževalnega prostora je vse pomembnejša. Evropski izobraževalni prostor se je izkazal kot gonilo reform v drugih državah in deluje kot globalni standard kakovosti s svojimi številnimi ukrepi (npr. ukrepi Jean Monnet, centri poklicne odličnosti in učiteljske akademije Erasmus+), ki dosegajo države in udeležence zunaj EU, spodbujajo privlačnost evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja, motivirajo države na poti k članstvu v EU ter jih podpirajo pri preoblikovanju njihovih sistemov izobraževanja, raziskav in inovacij⁵⁰. To je bilo dodatno okrepljeno s strategijo [Global Gateway](#) in globalnimi naložbami EU v doseganje cilja trajnostnega razvoja 4 o vključujočem in pravičnem kakovostnem izobraževanju in možnostih vseživljenjskega učenja za vsakogar⁵¹, spodbujanjem učne mobilnosti in digitalnega prehoda v izobraževanju in prek njega ter kakovosti, pravičnosti, vključenosti in enakosti spolov v izobraževanju. K okrepitvi se je prispevalo tudi s povečanjem proračuna Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa za izobraževanje s 7 % na 10 % ter okrepljeno mednarodno razsežnostjo programa Erasmus+ (Erasmus Mundus), ki je zdaj v celoti vzpostavljen in katerega skupni proračun znaša 2,2 milijarde EUR.

Zagotavljanje skupne podpore EU in držav članic Ukrajini na področju izobraževanja dokazuje, da se lahko [Ekipa Evropa](#) prožno in učinkovito odziva na krize, kar dokazuje dodano vrednost takega neformalnega in prostovoljnega sodelovanja⁵². V program Erasmus+, ki je podpiral vključevanje učencev, študentov in osebja v izobraževalne sisteme EU, vključno z njegovo mednarodno razsežnostjo, je bila uvedena prožnost brez primere. Komisija bo podprla tudi okrevanje ukrajinskega šolstva, vključno z obnovo poškodovanih ukrajinskih šol⁵³. Na podlagi izobraževalne razsežnosti pobude Global Gateway bo še naprej podpirala pristop Ekipa Evropa, da bi spodbudila kakovostno izobraževanje v partnerskih državah, zlasti glede na prihodnjo obnovo ukrajinskega izobraževalnega sistema po vojni. Potem ko je Ukrajina 23. junija 2022 dobila status države kandidatke EU, je Komisija pozvala relevantne izobraževalne organe, naj se pridružijo delovnim skupinam strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora, ki bodo prispevale k boljšemu vzajemnemu učenju in nadaljnji podpori pri odpravljanju negativnih posledic invazije na Ukrajino na izobraževanje.

Komisija je skupaj z državami Zahodnega Balkana pripravila **agendo za Zahodni Balkan na področjih inovacij, raziskav, izobraževanja, kulture, mladih in športa**⁵⁴. Ta agenda se osredotoča na približevanje Zahodnega Balkana EU, tudi na področju izobraževanja. Kot konkreten ukrep se bo v okviru programa Erasmus+ spodbujalo tesnejše partnerstvo z Zahodnim Balkanom, da se izobraževalnim organizacijam in

⁵⁰ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, oddelek 1.1.2, in Prilogo 1.

⁵¹ [Cilj trajnostnega razvoja 4.](#)

⁵² Evropska fundacija za usposabljanje (ETF) se je hitro odzvala na rusko invazijo na Ukrajino v polnem usklajevanju z EU, ukrajinsko vlado in drugimi mednarodnimi organizacijami. Evropska komisija je skupaj z ETF, ukrajinskimi organi in državami članicami EU primerjala evropsko ogrodje kvalifikacij in ukrajinsko nacionalno ogrodje kvalifikacij od osnovnošolske do podoktorske ravni. ETF je vzpostavila vozlišče za vire, da bi pomagala Ukrajincem, ki iščejo pomoč pri priznavanju svojih kvalifikacij, in drugim, ki potrebujejo pomoč pri njihovi razlagi. V okviru politik zunanjih odnosov EU se ETF osredotoča na izboljšanje razvoja človeškega kapitala v državah zunaj EU (partnerskih državah). Trenutno je dejavna v sosedstvu EU, državah širitve in Srednji Aziji ter sodeluje z EU pri razvoju spretnosti v Afriki. (Glej tudi oddelek 3.2.)

⁵³ Kot je bilo napovedano v [govoru o stanju v Uniji leta 2022](#).

⁵⁴ [Agenda EU in Zahodnega Balkana za inovacije.](#)

institucijam omogoči sodelovanje pri pomembnih strateških ukrepih programa, in sicer najprej z zaveznitvi evropskih univerz. Delo se bo nadaljevalo tudi na globalni ravni, da bi se okrepila ključna **vloga, ki jo lahko imajo univerze EU pri čim večjem povečanju globalnega vpliva Evrope ter spodbujanju demokratičnih vrednot** in sodelovanja za mir. Zaveznitva evropskih univerz, ki jih podpira program Erasmus+⁵⁵, so vodilna pri spodbujanju evropskih vrednot in identitete ter korenitem spreminjanju kakovosti in konkurenčnosti evropskega visokošolskega sektorja. **Portal o študiju v Evropi Study in Europe** je tudi enotna točka za promocijo, informacije in nasvete o študiju v Evropi. Prek profilov posameznih držav obiskovalca usmerja na nacionalna spletišča o visokošolskem izobraževanju in predstavlja prednosti študija v Evropi. Je konkreten izraz pristopa Ekipe Evropa, dejavnosti mreženja, organizirane pod njegovim okriljem, pa spodbujajo vzajemno učenje in izmenjavo dobrih praks. Te prispevajo k promociji Evrope kot študijske in raziskovalne destinacije v partnerskih državah po vsem svetu. Portal, zlasti njegovi vidiki mreženja, se bo v prihodnosti še naprej razvijal. Izobraževanje je še naprej prednostna naloga tudi pri sodelovanju EU v regiji evropskega sosredstva in širitve ter ima korist od dvostranskega in regionalnega financiranja v okviru instrumenta za predpristopno pomoč in instrumenta za sosredstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje.

Komisija bo srednjeročno in dolgoročno podpirala razmislek z državami članicami EU o nadaljnjem **spodbujanju usklajenega pristopa k naložbam v izobraževanje** v partnerskih državah, da bi se pobuda Ekipe Evropa uveljavila kot vodilna in učinkovita gonilna sila v izobraževalnem sektorju na državni, regionalni in svetovni ravni.

⁵⁵ Od katerih jih 39 prejema dopolnilno podporo iz programa Obzorje 2020 za svojo raziskovalno in inovacijsko razsežnost.

5. Sklepne ugotovitve in naslednji koraki

5.1 Glavne ugotovitve

Ta pregled stanja je pokazal, da je evropski izobraževalni prostor na pravi poti: V zadnjih dveh letih je bil dosežen napredek pri oblikovanju pobud evropskega izobraževalnega prostora, krepitvi sodelovanja in soustvarjanja ter mobilizaciji sredstev za nacionalne reforme in naložbe. Evropski izobraževalni prostor zagotavlja agendo za reforme, naložbe in sodelovanje za pravičnejše, boljše in v prihodnost usmerjeno izobraževanje za vsakogar v Evropi. Po eni strani je v procesu izvajanja še prezgodaj za merljive dokaze o učinku ukrepov evropskega izobraževalnega prostora, reform upravljanja in financiranja EU na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Po drugi strani pa se glede na prve znake s pomočjo skupne zavezanosti evropskemu izobraževalnemu prostoru in evropskega sodelovanja pobude v državah članicah in na ravni EU medsebojno krepijo.

Iz okrepljenega upravljanja, ki je pokazalo evropski izobraževalni prostor pri delu, je razvidna skupna vodilna vloga na nacionalni ravni in ravni EU pri krepitvi sodelovanja na področju reform in ukrepov za doseganje ciljev na ravni EU ter odzivnost na nove izzive. Okrepljen strateški okvir je omogočil združevanje znanja in virov, organizirano izmenjavo dobrih praks in izvajanje konkretnih rešitev. Skupne ambicije evropskega izobraževalnega prostora so okrepile sodelovanje in odgovornost za skupne prednostne naloge. Zaradi tega sta izobraževanje in usposabljanje postala skupna skrb, ki temelji na skupnih interesih.

Trendi pri doseganju več ciljev na ravni EU kažejo pozitivno navzgor usmerjeno konvergenco (zgodnje opuščanje šolanja upada, terciarna izobrazba ter vključenost v predšolsko vzgojo in varstvo pa se povečujeta), **vendar so prisotni tudi pomembni opozorilni znaki, ki zahtevajo sistemska dolgoročna prizadevanja** za izboljšanje kakovosti in pravičnosti v izobraževanju in usposabljanju. Komisija bo še naprej izboljševala spremljanje uspešnosti na ravni EU, da bi podprla z dokazi podprto oblikovanje politik in olajšala vzajemno učenje o opredeljenih večjih izzivih (vključno s spodbujanjem pravičnosti v izobraževanju in reševanjem vse večjega pomanjkanja učiteljev po vsej EU).

Osredotočenost na izvajanje, kakovostne naložbe, črpanje in zanesljivo spremljanje bodo ključnega pomena v prihodnjih letih. Po fazi oblikovanja politike za obdobje 2021–2022 in uvedbi sklopa ukrepov evropskega izobraževalnega prostora na ravni EU se je zdaj treba osredotočiti na zagotavljanje (i) nadaljnjega ukrepanja glede strateških pobud evropskega izobraževalnega prostora na nacionalni ravni, (ii) kakovostnih naložb z učinkovitim črpanjem sredstev EU in nacionalnih sredstev ter (iii) zanesljivega spremljanja napredka. To bi lahko pomagalo utrditi sistemske reforme, ki jih izvajajo države članice, ter pozitivno vplivalo na učeče se in učitelje. Delovne skupine strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora in drugi forumi za soustvarjanje, ki podpirajo prizadevanja za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora⁵⁶, imajo lahko pri tem ključno vlogo, pri čemer sta za uspeh ključna aktivno sodelovanje vseh članov in zagotavljanje povezav z nacionalnim odločanjem. Program Erasmus+ bo s svojimi ukrepi in prednostnimi nalogami na področju mobilnosti, sodelovanja in politike še naprej podpiral uresničevanje ciljev evropskega izobraževalnega prostora.

5.2 Vmesni pregled

To poročilo o napredku je prispevek Komisije k **vmesnemu pregledu, ki bo potekal leta 2023** in katerega namen je oceniti stanje in ohraniti zagon, zavezanost in sodelovanje vseh pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora.

Komisija k sodelovanju vabi države članice, druge institucije EU in deležnike, vključno s socialnimi partnerji in civilno družbo. Ta proces poslušanja, dialoga in skupnega razmišljanja bo mobiliziral vse ravni upravljanja strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora in bo vključeval **dogodek v okviru**

⁵⁶ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2022) 750, Priloga 2.

vmesnega pregleda z Evropskim parlamentom. Vrh o izobraževanju, ki bo potekal 1. decembra 2022, bo prva priložnost za skupni razmislek z vsemi deležniki.

Ugotovitve iz tega poročila o napredku določajo smer **glavnih vprašanj, o katerih se bo razpravljalo med razmislekom v okviru vmesnega pregleda**, pri čemer bo vsak akter prispeval svoje izkušnje s svojimi ukrepi in prizadevanji za uresničitev evropskega izobraževalnega prostora:

- ✓ izmenjava informacij o vodilnih ukrepih in reformah politike za doseganje skupnih ciljev evropskega izobraževalnega prostora,
- ✓ soustvarjanje preostalih strateških pobud evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025,
- ✓ izvajanje okrepljenega upravljanja v podporo celoviti oceni napredka pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora, tudi prek skupine na visoki ravni in njenega pred kratkim ustanovljenega usklajevalnega odbora, ter ugotavljanje morebitnih področij za prilagoditve,
- ✓ skupni razmislek o večjih izzivih in ukrepih, usmerjenih v prihodnost (ki izhajajo iz ugotovitev tega poročila o napredku in Konference o prihodnosti Evrope), kot so: (i) povečanje pravičnosti in vključenosti na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja, (ii) izboljšanje kakovosti z reševanjem pomanjkanja učiteljev in povečanjem privlačnosti učiteljskega poklica ali (iii) krepitev evropske državljske vzgoje,
- ✓ preučitev izvedljivosti in dodane vrednosti nadaljnjih ciljev na ravni EU v okviru evropskega izobraževalnega prostora, zlasti na področju pravičnosti, učiteljskega poklica in trajnostnosti,
- ✓ podpiranje reforme politike, zagotavljanje kakovostnih naložb in spodbujanje evropskega sodelovanja pri izboljšanju oblikovanja politike za obravnavanje opredeljenih večjih izzivov, usmerjenih v prihodnost, z rednim vrednotenjem izobraževalne politike,
- ✓ krepitev in prilagoditev vzajemnih učnih dejavnosti potrebam držav članic⁵⁷,
- ✓ krepitev spremljanja nadaljnjih ukrepov na ravni držav članic, sprejetih na podlagi strateških pobud evropskega izobraževalnega prostora.

Vmesni pregled, ki bo potekal leta 2023, je osredotočen na pridobivanje spoznanj iz prvih let ter krepitev zagona in zavezanosti za obdobje do leta 2025, Komisija pa bo leta 2023 objavila tudi poziv k predložitvi dokazov in začela vrednotenje politike evropskega izobraževalnega prostora. To bo obogatilo dokazno podlago za **polno poročilo o evropskem izobraževalnem prostoru leta 2025**.

Kot je določeno v [resoluciji o strateškem okviru evropskega izobraževalnega prostora](#), bo „Svet [...] na podlagi te ocene **pregledal strateški okvir** – vključno s cilji na ravni EU, strukturo upravljanja in delovnimi metodami – ter po potrebi izvedel vse potrebne prilagoditve za drugo obdobje [2026–2030], da bi ga prilagodil dejanskemu stanju in potrebam evropskega izobraževalnega prostora ali drugemu pomembnejšemu razvoju dogodkov v Evropski uniji.“

⁵⁷ Vključno z novim učnim laboratorijem za kakovostne naložbe v izobraževanje in usposabljanje, delovnimi skupinami strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora in drugimi dejavnostmi medsebojnega svetovanja, ki temeljijo na povpraševanju.